

A decorative graphic element consisting of a thick green band with a white, wavy, torn-paper-like edge, separating the header from the main text area.

Bespreekstuk raadscommunicatie

commissie AFE 17-9-2018

Over het bespreekstuk

De raad heeft aangegeven meer aan raadscommunicatie te willen doen, waarbij vooral gezocht moet worden naar manieren om de interactie met inwoners te vergroten. Vandaar dat de griffie dit bespreekstuk 'Raadscommunicatie' heeft opgesteld, welke besproken is tijdens het presidium van 2 juli 2018. Op verzoek van het presidium wordt dit stuk geagendeerd voor de commissie AFE van 17 september.

In dit bespreekstuk worden een aantal voorstellen gedaan met mogelijke initiatieven op het gebied van raadscommunicatie. De initiatieven zijn verdeeld in twee categorieën 'quick wins' en 'grotere projecten'. Daarnaast is er een apart hoofdstuk gewijd aan initiatieven die specifiek betrekking hebben op het betrekken van jongeren bij de lokale politiek. De lijst met initiatieven is niet uitputtend en hoeven niet allemaal (direct) te worden uitgevoerd. De voorstellen kunnen het beste worden geïnterpreteerd als een 'keuzemenu'. Na aanleiding van de bespreking in de commissie AFE kan de griffie (indien gewenst) een voorstel 'raadscommunicatie 2018 – 2022' opstellen met daarin de plannen van de raad op het gebied van raadscommunicatie voor de komende 4 jaar.

Visie op raadscommunicatie

Wat is raadscommunicatie?

Raadscommunicatie definiëren we als ‘communicatie door en vanuit de gemeenteraad als geheel’. Wat daarbuiten valt is en blijft het domein van politieke partijen, fracties of individuele raadsleden. Partijpolitieke standpunten communiceren is daarmee dus een verantwoordelijkheid van de politieke partijen zelf. Dat maakt raadscommunicatie a-politiek en neutraal. Natuurlijk is er diversiteit aan standpunten binnen de gemeenteraad. Deze kunnen in de communicatie namens de gehele raad worden benoemd, maar niet worden benadrukt. Het gaat om het vergroten van de bekendheid van het werk van de gemeenteraad in zijn geheel, het vergroten van betrokkenheid van inwoners bij politieke besluitvorming en het hen hierover informeren.

Afbakening

Raadscommunicatie kan doelen op interne communicatie (communicatie binnen de raad) en externe communicatie (richting media en samenleving). De initiatieven uit dit voorstel richten zich op de communicatie vanuit raad richting burger. Communicatie binnen de raad valt buiten de scope van dit bespreekstuk.

Doelstellingen raadscommunicatie

1. Informeren over taken, bevoegdheden en werkwijze van de raad (informeren)
2. Inwoners betrekken bij de gemeenteraad en hun werkzaamheden (interactie)
3. De zichtbaarheid van de gemeenteraad vergroten (profileren)

Uitgangspunten

1. De raad communiceert als geheel, partijpolitiek is aan de partijen zelf.
2. Raadscommunicatie vereist een commitment vanuit de gehele raad, zowel voor het onderschrijven van de doelstellingen als inzet voor de uitvoering.

Toelichting: Communicatie vanuit de raad is een verantwoordelijkheid van de gehele raad. Dit betekent dat er actieve inzet en betrokkenheid nodig is vanuit de fracties om van raadscommunicatie een succes te maken. De griffie is in samenwerking met de raad verantwoordelijk voor de uitvoering/coördinatie van het communicatieplan. Instemming met het raadscommunicatieplan betekent dus ook het onderschrijven van doelstellingen en inzet voor de uitvoering.

3. De communicatie van de raad sluit aan op het communicatiebeleid van de gemeente Oude IJsselstreek.

Toelichting: De communicatie vanuit de gemeenteraad staat niet los van de communicatie door de gemeente Oude IJsselstreek, maar heeft wel een eigen doel, afzender en inzet. In de communicatie vanuit de raad geldt dat er aandacht moet zijn voor het duidelijken van het dualisme. Inwoners moeten zien dat ‘de raad’ aan het woord is en niet ‘de gemeente’. Daarbij

moet worden opgemerkt dat de gemiddelde inwoner weinig of geen verschil ziet tussen raad, college of ambtenaren. Als de een ambtenaar wat zegt of er een collegebesluit in de krant staat, dan vindt de gemeente dat. Voor inwoners moet het dus duidelijk zijn dat de raad een eigenstandig orgaan is. Het is echter niet de bedoeling dat de communicatie vanuit de raad en college tegen elkaar wordt ingezet (lees: tegenstrijdige/vijandige berichten). Dit zal de beeldvorming van inwoners over de gemeente namelijk niet ten goede komen. Overleg tussen de afdeling communicatie en de griffie over het communicatiebeleid van beide gremia is dus zowel noodzakelijk als gewenst.

4. Raadscommunicatie heeft als doel zo veel mogelijk inwoners te bereiken.

Toelichting: De belangrijkste doelgroep voor de communicatie vanuit de gemeenteraad zijn de inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek. Soms kunnen inwoners ook groepsgewijs benaderd worden. In dit bespreekstuk zijn bijvoorbeeld een aantal aparte initiatieven opgenomen om jongeren te betrekken bij de (lokale) politiek. De raad kan aangeven of zij extra willen inzetten op bepaalde doelgroepen (zoals jongeren).

5. De communicatie vanuit de raad bevat een goede mix tussen momenten waarop de raad naar de inwoners toe gaat, de momenten waarop inwoners bij de raad worden uitgenodigd en momenten waarop de raad on- en offline zichtbaar is.

6. 'Focus and keep it simple'.

Toelichting: De hoeveelheid onderwerpen waarover de raad moet beslissen wordt steeds meer en complexer. Raadscommunicatie beperkt zich tot wat voor inwoners (en voor de raad zelf) van belang of interessant is en communiceert dit op een voor inwoners heldere en begrijpbare manier.

7. De griffie stelt ieder jaar (evt. in samenwerking met een klankbordgroep/raads werkgroep raadscommunicatie) een kort communicatiejaarplan/actiepuntenlijst op, waarin de focuspunten voor dat (raads)jaar worden beschreven.
8. Alle communicatiemiddelen worden regelmatig geëvalueerd.

Wat is er zoal mogelijk?

➤ 'Quick wins'

1. Raadspagina Oude IJsselstreek Vizier

Iedere dinsdag verschijnt er een pagina van de gemeente in de Oude IJsselstreek Vizier. Momenteel worden er behalve de agenda van de aankomende raads- en commissievergaderingen geen berichten vanuit de gemeenteraad geplaatst. Voorstel is om maandelijks een of twee pagina's voor de raad te reserveren. De invulling van deze pagina kan in overleg met de raad worden ingevuld. Mogelijkheden zijn o.a.: column raadslid, terug- of vooruitblik op de afgelopen/komende raadsmaand door één of meerdere fracties, 'hoe werkt de raad', (publieks)agenda, nieuwsbericht, oproep/uitnodiging bijeenkomsten, etc.

2. Social media

De gemeente Oude IJsselstreek heeft een Facebook account waar vanuit de afdeling communicatie regelmatig berichten op worden geplaatst. Momenteel worden er weinig tot geen berichten vanuit de raad geplaatst. Zo worden er bijvoorbeeld geen aankondiging van raadsbijeenkomsten/vergaderingen geplaatst. In overleg met de afdeling communicatie kunnen er vanuit de griffie berichten worden aangeleverd. Denk daarbij aan het aankondigen van raadsbijeenkomsten, het toelichten van agendapunten, nieuwsberichten (bezoek CdK, verslag/foto's werkbijeenkomsten, etc.)

Om het dualisme te verduidelijken kiezen veel raden voor een eigen Facebookaccount. Toch verdient het de aanbeveling om te kijken of er vanuit de raad berichten kunnen worden geplaatst op het FB account van de gemeente. Het opbouwen van 'volgers' kost veel tijd, waardoor het advies juist ook kan zijn om aan te sluiten bij reeds bestaande communicatiemiddelen. Door middel van het letterlijk in teksten te benadrukken of het gebruik van een herkenbaar beeldmerk kan worden aangegeven dat de berichten vanuit de raad komen.

Omdat de raad al een eigen Twitter-account heeft zullen vanaf dit account berichten namens de raad worden verstuurd.

3. Persberichten vanuit de raad

Vanuit de raad zijn bij de griffie signalen ontvangen dat persberichten vanuit de gemeente momenteel met name vanuit het oogpunt van het college worden geschreven. Persberichten worden verstuurd nadat het college een besluit heeft genomen. De rol van de raad werd in een aantal voorbeelden gereduceerd tot 'op datum X zal de raad instemmen met het voorstel'.

Gezien de profilering van de raad als eigenstandig bestuursorgaan verdient het de aanbeveling om in de communicatie naar inwoners duidelijk te maken dat de raad het hoogste bestuursorgaan is waar in het geval van nieuw of gewijzigd beleid de beslissing wordt gemaakt. Zoals eerder beschreven is het niet wenselijk dat raad en college hun communicatie tegen elkaar inzetten. Daarnaast is het voor inwoners verwarrend wanneer er kort na elkaar twee persberichten verschijnen over hetzelfde besluit. In overleg met de afdeling communicatie zal gezocht moeten worden naar een zowel voor raad als college wenselijke situatie.

4. Contact regionale pers

Goede 'checks & balances' zijn een essentieel onderdeel van de democratie. Een belangrijk onderdeel van deze 'checks & balances' zijn de (lokale) media. De relatie tussen pers en politiek is echter een moeizame. In de literatuur wordt in dit geval vaak gesproken over 'aantrekken en afstoten'. Dit komt omdat pers en politiek een gezamenlijk doel kennen: namelijk zo veel mogelijk

aandacht krijgen van burgers. Alleen wil de pers soms aan het licht brengen wat de politiek juist uit de publiciteit wil houden. Wat vaak ontbreekt is een wederzijds begrip en kennis van elkaars vakgebied. Een belangrijke factor daarin is dat lokale media onder druk staan. Verkoopcijfers dalen en media moeten met minder verslaggevers een krant of uitzending weten te vullen. Journalisten zijn erbij gebaat dat zij goede inhoudelijke informatie krijgen aangereikt. Dit komt een correcte weergave van hetgeen wat er in de raad speelt ook ten goede. Een laatste factor is de steeds groter wordende rol van social media. Niet zelden zie je dat de media citeert uit tweets van politici. Al deze punten zouden aan de orde kunnen komen in gesprek tussen raad en (lokale en regionale) journalistiek. Dit versterkt de informele relatie.

5. Doorontwikkeling website raad/RIS

Omdat het belangrijk is voor inwoner dat alle informatie over de raad eenvoudig en compleet en vindbaar is zal gekeken worden naar de inrichting van de website van gemeenteraad in combinatie met het RIS. Momenteel wordt het RIS voornamelijk gebruikt voor het plaatsen van agenda's en stukken en staat de algemene informatie over de raad op de algemene gemeentelijke website. Voorstel is het RIS zo in te richten dat hier alle informatie over de raad vindbaar is. Hierdoor zal het RIS worden uitbereid naar waar naast agenda's en stukken ook algemene content over de raad te vinden zal zijn (informatie over de samenstelling en werkwijze van de raad, inspreken, nieuwsberichten, etc.) Op de website van de gemeente zal een link worden geplaatst naar het RIS. Een mooi voorbeeld is de website van de gemeenteraad van Roosendaal <https://raad.roosendaal.nl/>

6. Publieksagenda

Veel raden werken met een 'publieksagenda'. Op de agenda van de commissie- en raadsvergadering wordt een korte publieksvriendelijke toelichting gegeven bij de onderwerpen die op de agenda staan. Er kan gekozen worden om dit alleen te doen bij voor inwoners interessante onderwerpen. Deze agenda/toelichting kan worden gepubliceerd op Social Media (facebook), als algemene agendabijlage bij de vergadering op het RIS of (indien hier voor gekozen wordt) op de pagina van de raad in de Oude IJsselstreek Vizer. Daarnaast kan deze agenda ook worden uitgedeeld voor het publiek bij de raads- of commissievergadering zelf.

7. Werkbezoeken/raadsexcursies

Wanneer de raad op werkbezoek of excursie gaat zal hier actief over worden gecommuniceerd. Daarnaast kunnen inwoners actief worden uitgenodigd om mee te gaan op deze werkbezoeken van de raad (fiets mee met de raad!) Vervolgens kan hier naderhand weer publiciteit aan worden gegeven via social media of de raadspagina in de Oude IJsselstreek Vizer.

8. Vergaderen op locatie

Vergaderen op locatie kan een goede manier zijn om de betrokkenheid van inwoners te vergroten. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om als raadslid je een beter beeld te vormen van de situatie. Ook kan het drempelverlagend werken voor inwoners om een vergadering bij te wonen en is het voor de beeldvorming (publiciteit) ook goed dat de raad 'de moeite' neemt naar de inwoners toe te gaan.

Aan vergaderen op locatie kleven echter ook praktische bezwaren. Niet ieder onderwerpt leent zich ervoor en daarbij rest de vraag hoe het zit met een agenda waarop verschillende onderwerpen geagendeerd staan. Tenslotte is alle techniek omtrent de (raads)vergaderingen (live streaming, microfoons en opnameapparatuur) een beperkende factor. Om deze reden lenen raads- en commissievergaderingen zich minder voor vergaderen op locatie. Wel kan gekeken worden of raadsinformatiebijeenkomsten, werkbijeenkomsten of expertmeetings op locatie mogelijk zijn. Ook

hier moet altijd gekeken worden of het een meerwaarde heeft om deze vergaderingen buiten het gemeentehuis te organiseren.

➤ Grotere projecten

Deze initiatieven vereisen een grotere tijdsinspanning vanuit de griffie en raadsleden zelf of behoeven het aanvragen/reserveren van budget.

9. Gast de raad

Een beproeft concept in veel andere gemeentes is 'gast van de raad'. Dit programma heeft als doel om de inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek kennis te laten maken met het werk van de gemeenteraad. Voor elke raadsvergadering worden er willekeurig mensen geselecteerd uit de GBA. Deze mensen krijgen vervolgens een uitnodiging toegestuurd. Ook is het mogelijk om je als inwoner van de gemeente zelf aan te melden.

De invulling van dit programma kan geheel naar wens van de raad worden ingedeeld. Aanbeveling is om vooral de raadsleden (en fractieassistenten) zelf een rol in dit programma te laten nemen. Daarnaast kan ook de burgemeester een rol in het programma krijgen. De griffie zorgt voor de coördinatie en ondersteuning.

Een mogelijke invulling van het programma kan zijn door de gasten voorafgaand aan de raadsvergadering te laten ontvangen door een twee of drietal raadsleden/fractieassistenten. De raadsleden geven uitleg over de werking van de raad en de gasten krijgen de gelegenheid om vragen te stellen. Vervolgens hebben de gasten de mogelijkheid om de raadsvergadering bij te wonen en nadien nog na te praten met de aanwezige raadsleden.

Daarnaast kan gekozen worden voor een interactief element in het programma. Geadviseerd wordt om dit zo laagdrempelig mogelijk te houden, aangezien veel mensen het best spannend vinden als ze zelf het woord moeten voeren en ze niet te veel tijd kwijt willen zijn met het voorbereiden van hun bezoek. Doel is om inwoners kennis te laten maken met de raad. Het interactieve element kan er dan uit bestaan om mensen vragen voor te leggen als 'wie heeft er al eens een raadsvergadering bijgewoond?' 'wie volgt nu de lokale politiek?' etc. Let op: tijdens deze bijeenkomsten wordt geen politiek bedreven! De ervaring is dat inwoners met name het persoonlijke contact met de raadsleden en burgemeester erg waarderen.

Optie is om na iedere bijeenkomst één van de gasten een 'testimonial' te laten schrijven van zijn of haar ervaring. Deze testimonial kan worden ingezet op social media of (indien hier voor gekozen wordt) op de raadspagina in de Oude IJsselstreek Vizier.

Belangrijk is om de gasten na hun bezoek 'vast te houden'. Bijvoorbeeld door ze actief te informeren over interactieve bijeenkomsten met de raad of ze uit te nodigen voor de nieuwjaarsreceptie etc.

10. Jaaroverzicht raad

In een jaaroverzicht wordt een beeld geschetst van de werkzaamheden van de raad van het afgelopen jaar. In het jaaroverzicht kan o.a. worden opgenomen welke raadsleden/fractieassistenten er zitting nemen in welke commissie, welke activiteiten de raad (gezamenlijk) heeft ondernomen, hoeveel mensen er hebben ingesproken, hoeveel moties er zijn ingediend, etc. Gemeenteraden die al werken met een jaarverslag kiezen voor verschillende uitvoeringen. Sommige raden kiezen voor een uitgebreid verslag, anderen voor een beknopte visual (dmv infographics).

Voorgesteld wordt om te kiezen voor een mooi opgemaakte visual waarin met name die elementen worden opgenomen die voor de inwoners interessant zijn. Deze visual kan worden ingezet bij diverse media. Bijvoorbeeld:

- Lokale media: versturen overzicht + persbericht
- Spread Oude IJsselstreek Vizier (alleen wanneer gekozen wordt voor een visual)
- Social media (facebook, twitter)
- Website gemeente(raad)

11. Pitches/motiemarkt

Een motiemarkt betreft burgers op een creatieve manier bij de besluitvorming van de gemeenteraad. Op een motiemarkt worden ideeën van bewoners door henzelf aan de gemeenteraad gepresenteerd. Het is eigenlijk dus meer een ideeënmarkt, waar burgers en raadsleden met elkaar in gesprek gaan over de meest uiteenlopende ideeën. Raadsleden kunnen deze ideeën 'adopter' en samen met de initiatiefnemer een bruikbare motietekst opstellen. Deze motiemarkt wordt idealiter georganiseerd voorafgaand aan de voorjaarsnota en/of begroting.

Dit onderdeel betreft niet zo zeer een directe communicatie uiting van de raad, maar is meer gericht op het actief betrekken van inwoners bij de lokale politiek. Wel is het zo dat aan het organiseren van een dergelijke bijeenkomst publiciteit kan worden gegeven en het een positieve bijdrage levert aan de beeldvorming van de raad als zelfstandig en toegankelijk bestuursorgaan.

12. Cursus Politiek Actief

In de afgelopen raadsperiode heeft de gemeente Oude IJsselstreek één keer in samenwerking met ProDemos en één keer zelfstandig de cursus Politiek Actief verzorgt. De cursus Politiek Actief biedt inwoners de gelegenheid om een kijkje te nemen achter de schermen van de lokale politiek. Doel is om inwoners enthousiast te maken om politiek actief te worden, bijvoorbeeld als lid van een politieke partij, in een adviesraad of als raadslid. Omdat zowel de cursisten als raadsleden erg enthousiast waren over deze cursus (en een aantal cursisten door de cursus ook daadwerkelijk politiek actief zijn geworden) wordt voorgesteld deze cursus nogmaals als gemeente zelf te organiseren. ProDemos biedt hier eventueel verschillende vormen van ondersteuning in. Zie:

<https://www.prodemos.nl/voor-gemeenten/burgerparticipatie/cursus-politiek-actief-gemeenten-2/>

➤ Jongerenparticipatie

De communicatiemiddelen zoals opgenomen in dit plan zijn met name gericht op een breed geformuleerde doelgroep van geïnteresseerde inwoners. Vanuit de raad is aangegeven dat zij het belangrijk vinden om jongeren actief te betrekken bij de lokale politiek. Om jongeren te bereiken zullen aparte communicatiemiddelen moeten worden ingezet. Daarbij kan worden gedacht aan:

13. Raadslid in de klas

Bij het programma 'raadslid in de klas' komen één of meer raadsleden tijdens een schoolbezoek een gastles 'lokale politiek' geven. Vragen die o.a. besproken kunnen worden zijn: wat is een gemeente en wat is de rol van de gemeenteraad hierin; welke politieke partijen zitten er in de raad en waarover gaat de raad? In overleg met de scholen kan het programma ook een interactief element bevatten. 'Raadslid in de klas' kan zowel worden aangeboden aan basisscholen als hoger onderwijs. Het programma moet wel op de doelgroep zijn afgestemd.

14. Jeugdraad/kinderburgemeester

Een jeugdraad kan twee doelen bedienen: Doel één: raadsleden goed laten luisteren naar de ideeën

van jongeren. Doel twee: jongeren betrekken bij de lokale politiek. Mogelijk is om de jeugdraad zelf ook budget te geven. De leden kunnen dan zelf ideeën aandragen en uiteindelijk stemmen waar dit geld naartoe gaat.

Overig

Daarnaast worden er door verschillende organisaties diverse programma's aangeboden om jongeren te betrekken bij de lokale politiek. Een voorbeeld daarvan is het programma Democracy van ProDemos, waarbij leerlingen van groep 7 en 8 samen een stad bouwen, waardoor ze op een speelse manier kennismaken met democratische besluitvorming. (zie: <https://www.prodemos.nl/voor-scholen/voor-basisscholen/democracity-interactief-spel-op-gemeentehuis/>)

Een (beeld)verslag van alle activiteiten die in het kader van jongerenparticipatie worden ondernomen kunnen vervolgens weer worden ingezet in de overige uitingen van raadscommunicatie.

Tot slot

Budget

Het uitvoeren van een aantal voorstellen uit dit bespreekstuk brengen kosten met zich mee. Indien voor een bepaald initiatief gekozen wordt zal moeten worden gekeken in hoeverre deze kosten gedekt kunnen worden uit het raadsbudget of dat hier middels een raadsvoorstel budget voor moet worden aangevraagd. Daarnaast kost het uitvoeren van deze initiatieven tijd vanuit de griffie die er in de huidige formatie niet is. Dit zal met name gelden voor de initiatieven raadspagina Oude IJsselstreek Vizier en Gast van de raad. Voor de uitvoering van deze initiatieven zal gemiddeld 8 uur per week nodig zijn. Daarnaast zal voor de uitvoering van de andere initiatieven (o.a. social media, website, persberichten, publieksagenda) ongeveer 4 uur nodig zijn. Deze uren zijn ook nodig om ruimte te creëren om initiatieven te organiseren die 1 keer jaar plaatsvinden (contact regionale pers, jaaroverzicht raad, motiemarkt, politiek actief, jongerenparticipatie). Tenslotte kost het opzetten van de genoemde initiatieven ook tijd. Daarom wordt voorgesteld deze gefaseerd uit te voeren.

Om een realistisch beeld te geven van de benodigde middelen is in het overzicht (bijlage 1) per initiatief aangegeven wat de te verwachten kosten en (tijds)investering is.

Hoe nu verder?

Voor het betrekken van de raad bij het opstellen van het communicatieplan kunnen een tweetal aanvliegroutes worden gevolgd:

1. De griffie inventariseert voorafgaand aan het opstellen van het communicatiebeleid bij de verschillende fracties naar de wensen en verwachtingen op het gebied van communicatie.
2. Er komt namens de raad een raadswerkgroep/klankbordgroep communicatie. Zij overleggen met de griffie over het opstellen van het communicatieplan en dienen daarnaast als klankbord voor de griffie bij de uitvoering.

Na aanleiding van het vooroverleg met de raad stelt de griffie een communicatieplan op. Dit plan zal als initiatiefvoorstel van het presidium of de raadswerkgroep/klankbordgroep communicatie in de raad worden behandeld.